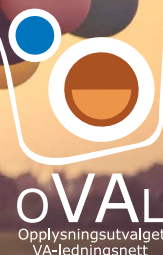

VA-INFO

VA-ledningsnett – www.ovalinfo.no – Nr. 2 – Juli 2017

Drikkevannspåbud:

SKJERPET DRIKKEVANNS-FORSKRIFT KREVER AT DU HAR EN PLAN SOM BLIR FULGT

Det er kommet et tydelig krav i Drikkevannsforskriften som alle landets kommuner bør merke seg. I paragraf 15 om distribusjon og internt fordelingsnett står det nå:

“Vannverkseieren skal sikre at vannforsyningssystemets distribusjonssystem er i tilfredsstillende stand og driftes på en tilfredsstillende måte for å hindre at drikkevannet blir forurenset og for å bidra til bærekraftig bruk av grunnvann og overflatevann. Vannverkseieren skal sikre at det utarbeides en plan for hvordan distribusjonssystemet skal vedlikeholdes og fornyes, og at denne planen er oppdatert og følges”.

Stig-Atle Vange i HOD har arbeidet med den nye forskriften og forklarer: - Det nye påbudet er kommet for å sikre at den enkelte vannverkseier setter seg inn i situasjonen og undersøker tilstanden for drikkevannssystemet og utfra dette starter arbeidet med å legge en langsiktig plan for hvordan nettet skal driftes og eventuelt fornyes. Tilstanden mange steder er svært dårlig og etterslep i vedlikeholdsarbeidet er stort slik at det er på høy tid å ta skikkelig fatt. Men dette krever først og fremst at man kartlegger problemene og legger en plan. En plan som følges opp.

Men mange små kommuner har ikke nok kompetanse til å kartlegge og planlegge?

Dersom kommunene selv ikke har tilstrekkelig kompetanse, kan interkommunalt samarbeid være et alternativ. Dette er også et typisk område der kommunesammenslåinger kan avhjelpe situasjonen, selv om de formelle kommunesammenslåingene nok kan ta mange år. Den nye forskriften stiller i paragraf 8 krav om at vannforsyningssystemet har, eller gjennom avtale har tilgang til nødvendig kompetanse. Vannverket plikter altså å innhente bistand dersom vannverket selv ikke har nødvendig kompetanse.

Om man ikke etterfølger dette nye pålegget?

- Da kan Mattilsynet reagere og det kan vanke tvangsmulkt og opptrappende virkemidler av andre slag. Morten Nicholls i Mattilsynet mener at kravet egentlig ikke er spesielt «nytt», og at vannverkseierne alltid har vært pålagt å legge planer og gjennomføre tilsyn og utbedring av ledningsnettene.

- Mattilsynet har lenge hatt systematiske kontroller av vannforsyningen gjennom sine lokale kontorer og inspektører. Det skjerpede kravet betyr at vi kommer til å ha ekstra fokus på dette området. De fleste større kommuner jobber seriøst med disse forholdene, men mange steder er det et altfor stort etterslep i vedlikeholdsarbeidet med ledningsnettene. Dette gjelder kanskje spesielt i mindre kommuner der det kan skorte på både ressurser og kompetanse. - Basert på de årlige innrapporteringene til Mattilsynet er det langt igjen til det vi har angitt som et langsiktig ambisjonsnivå.

SOMMERBAD I AVLØPSVANN?

Avløpsvann fra mer enn 1 500 000 nordmenn går rett til sjøs fra renseanlegg som ikke klarer å overholde myndighetenes rensekraft. Det kunne NRK konstatere i en bredt anlagt «gravereportasje» for en tid siden.

I Tjeldsund kommune, som var utgangspunktet for NRKs reportasje, brøt det lokale renseanlegget sammen for flere år siden. I stedet for å investere i nytt renseanlegg la kommunen et 100 meter langt rør ut i fjorden på 25 meters dyp og kjøpte pumper som sender urensset kloakk ut på bøljan blå.

Og Tjeldsund er ikke alene om å bryte reglene. Det gjør også kommuner som Fredrikstad, Horten, Tønsberg, Sandefjord, Kragerø, kadmiom og bly. Stoffer som er ødeleggende for planteliv, fisk og skalldyr - matvarer som på ingen måte egner seg på middagsbordet etter massiv omgang med menneskelig avføring.

At badevannet i mange kommuner blir uappetittlig, er kanskje den minste ulempen. Verre er det at kloakk inneholder en mengde helsefarlige stoffer, miljøgifter og tungmetaller som f.eks. fosfor, kadmium og bly. Stoffer som er ødeleggende for planteliv, fisk og skalldyr - matvarer som på ingen måte egner seg på middagsbordet etter massiv omgang med menneskelig avføring.

- Mange av renseanleggene er gjennomgående underdimensjonerte og ofte i dårlig forfatning, sier Professor Emeritus Oddvar Lindholm som er faglig rådgiver for interessegruppen Oval. Halvparten av dem som er knyttet til et avløpsnett i Norge, sogner til et avløpsrenseanlegg som ikke overholder kravene fra myndighetene.

Men selv om halvparten av landets kommuner bevisst bryter forskriftene, er det mange positive unntak. For eksempel på Hamar. Mjøsa var i mange år oppsamlingsbasseng for avrenning fra jordbruket og septiktank for store byer som Hamar, Gjøvik og Lillehammer.

Mai Riise er sjef for vann- og avløpsavdelingen ved Hias på Hamar og kan bekrefte at Hamar og omliggende områder er helt «på stell» med det

avløpet som sendes ut i drikkevannskilden Mjøsa.

- Vann og avløp forholder seg ikke til kommunegrensene. Derfor er Hias IKS et interkommunalt selskap som håndterer avløp fra Hamar og nærliggende kommuner. Rensesystemet vårt består av en mekanisk, biologisk og kjemisk rensing. Det sendte vannet vi sender ut, oppfyller alle krav og fosforinnholdet ligger godt innenfor kravet om 95% rensing.

- Akkurat nå arbeider vi med et drikkevannsanlegg med mer robust vannbehandling og større kapasitet, for vår kapasitet må hele tiden tilpasses de krav myndighetene måtte stille. Og i vårt område ligger det til rette både for flere innbyggere og mer næringsliv. Det må vi i HIAS ta høyde for og ligge i forkant.

- Samarbeidet med lokalpolitikere går greit: De stiller krav til oss og følger nøye med på pengebruk og budsjetter, men det betyr bare at det vi legger frem av ønsker, må være realistisk og godt underbygget.

Mai Riise sender rensset avløpsvann fra Hamar og omegn rett ut i drikkevannskilden Mjøsa. Med god samvittighet.

FAKTA OM VA-NETTET I 2015:

Kommunalt spillvannsførende avløpsnett er på 36 800 km. Medregnet offentlige overvannsledninger er lengden offentlige avløpsledninger ca. 54 100 km. Kommunalt vannnett er på ca. 45 700 km. Kommunale vannverk leverte i 2015 ca. 461 liter per person og døgn. Virkelig forbruk i husholdninger er ca. 150 liter/person og døgn. Annet forbruk er ca. 90 l/p d. Lekkasjer og sløsing blir da ca. 221 liter/p d. Fornyelsen av avløpsnett var på ca. 0,62 % i 2015. Fornyelsen av kommunalt drikkevannnett er i gjennomsnitt for årene 2013-2015 på 0,69 % per år. Store deler av vannet ligger i vannverk som praktisk talt ikke har noen fornyelse.

STADIG FLERE KOMMUNER SENDER RAPPORTER TIL KOSTRA

Men kvaliteten på rapportene må bli bedre for kvaliteten på VA-ledningsnett, mener SSB.

Hvert år skal kommuner og fylkeskommuner rapportere inn ressursinnsatsen, prioriteringer og måloppnåelse i egen tjenesteproduksjon i et system som heter Kommune-Stat-Rapportering, bedre kjent som KOSTRA. Her fremkommer data fra alle kommunale tjenesteområder og dette brukes administrativt og politisk for å finne ut hvordan kommunen drives og den enkelte kommune kan sammenligne seg med andre kommuner.

Kommunal vannforsyning og avløpstjeneste er to områder som også omfattes av rapporteringen. Data for vannforsyning innrapporteres via

Mattilsynet, mens kommunene innrapporterer data fra egen avløpstjeneste.

Stadig flere rapporterer

OVAL har gjennomgått tall for noen kvalitetsindikatorer i perioden 2007-2016 for å se hvor mange kommuner som innrapporterer data på disse. Siden 2007 har antallet kommuner som ikke har rapportert tall for fornying av vannledningsnett sunket fra 156

til 29 kommuner, mens kommuner som ikke rapporterer andel ledningsnett med ukjent alder har sunket fra 75 til 29. På avløpsiden er antallet kommuner som ikke rapporterer ledningsfornyelse synkende, men det er fortsatt nærmere 100 kommuner som ikke rapporterer tall for fornyelse.

Statistikkrådgiver Gisle Berge i SSB viser til at antallet kommuner som faktisk sender inn rapporteringsskjema har økt, men at det fortsatt er et titalls kommuner som ikke rapporterer.

- At de ikke har svart på alle spørsmålene betyr ikke nødvendigvis at de ikke rapporterer skjema. Men det er ikke alle som legger inn alle data for alle feltene og det kan være ulike grunner til det. Noen kommuner er veldig flinke til å rapportere inn alt, mens andre venter helt til siste dagen før rapporteringsfristen utløper med å legge inn tallene, sier Berge, og fortsetter:

- Det er nok noen som tar litt lett på den saken, og det er ikke heldig.

For vannforsyningssiden er rapporteringen blitt bedre de senere årene, men på avløpsiden er det over hundre kommuner som ikke har rapportert på en del indikatorer som for eksempel fornyelsestakt på spillvannsnett, nett med ukjent alder, kloakkstopper og antall avsluttede saker over kjelleroversvømmelser der kommunen har erkjent erstatningsansvar.

- Det er bedre å rapportere inn det en kjenner til og heller tenke gjennom rapporteringsrutinene til påfølgende år. Det hjelper oss å sikre at konklusjonene vi gjør blir bedre, avslutter Berge.

Andel fornyet vannledningsnett

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
156	157	215	92	69	59	54	49	37	29

Vanntap/lekkasje

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
50	24	170	105	145	83	112	98	36	57

Husholdningsforbruk

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
50	24	169	100	143	82	106	95	35	58

STØRRE KOMMUNER – STØRRE EKSPERTISE – STØRRE GJENNOMFØRINGSEVNE

Kommunene Asker, Røyken og Hurum har allerede gjennomført det de fleste andre kommuner fortsatt krangler om: De har slått seg sammen for å styrke administrasjonsarbeidet, øke kompetansen og få en mer effektiv forvaltning med bedre koordinering mellom kommuneenhetene.

En som for lengst har sett fordelene ved en slik sammenslåing er Ragnar Sand Fuglum i Asker kommune. Han er kommunens direktør for teknikk og kultur og styrer VA aktivitetene i denne storkommunen med drøyt 60 000 innbyggere. Han mener at det blir stadig viktigere å ligge i forkant av utviklingen og være forberedt på større befolkning og voksende næringsliv.

- Vårt mål med sammenslåingen har vært å få større tyngde og bli en viktigere aktør når det gjelder forholdet til det sentrale styringsverket. Spesielt gjelder dette spørsmålene omkring samferdsel og transport. Når det gjelder vann og avløp har kommunene langs Vestfjorden lenge hatt ulike samarbeidsformer. Asker deler eksempelvis vannverk med Bærum, er medeier i VEAS (Vestfjordens Avløpssekselskap) sammen med andre kommuner og har i flere år delt et vannleveringssystem med Drammen. Røyken og Hurum er mindre kommuner enn Asker i folketall, men sammen får vi større tyngde og betydning i beslutningsprosessene, mener Fuglum.

Intrakommunalt samarbeid er ikke noe nytt for kommunene langs vestsiden av Oslofjorden, mener direktør Fuglum i Asker.

Asker har et tungt og faglig sterkt VA-miljø og ble bl.a. utnevnt til «landets vannkommune» for noen år tilbake.

- Vi har hatt et nært faglig forhold til alle våre nabokommuner i mange år, men selvsagt blir forholdet enda tettere etter sammenslåingen, og det tror jeg alle de tre kommunene gleder seg til, sier Fuglum.